

VOJENSKÉ ZDRAVOTNICKÉ LISTY

ROČNÍK XXXIX

DUBEN 1970

ČÍSLO 2

92 Lenin :611.25

LENIN NÁM — MY LENINOVÍ

Plukovník MUDr. Fridrich KUCHÁR
K 100. výročíu narodenín V. I. Lenina

O význame osobnosti v dejinnom vývoji spoločnosti bolo napísané mnoho úvah a pravdepodobne bude na túto tému ešte mnoho diskusií medzi historikmi, filozofmi či sociológami. Napriek tomu ostáva nesporným, že každá historicky významná osobnosť sa mohla takou stať iba v kontexte spoločenských vzťahov tej-ktorej epochy, a preto predmetom teoretických úvah už môže ostať len miera spätnej väzby — čiže miera významu a vplyvu vynikajúceho jednotlivca na vývoj spoločenského diania. V každom prípade sa však vynikajúca osobnosť stáva symbolom doby, ktorú poznačila svojim účinkovaním a ktorej bola zákonitým výplodom či fenoménom.

Pre naše dvadsiate storočie nesporne je takým symbolom meno Vladimíra Iljiča Uljanova — Lenina. A to i napriek tomu, že Lenin žil iba v prvej štvrtine tohoto storočia, ktoré budúcim historikom poskytne toľko látky na štúdium, ako žiadna iná historická epocha predtým. Veď napríklad len v medicíne došlo za posledných 30 rokov k toľkým objavom, že dobrých 70 percent všetkých osobností, ktoré sa v tisícročnom poznávaní biologických zákonitostí ľudského života vyznamenali akýmkoľvek podstatným prínosom, je dodnes nažive! A ak záber pohľadu rozšírime na celú oblasť vedeckého bádania — ktorá však v celom svojom rozsahu je opäť len úzkou výsečou v komplexe celospoločenskej aktivity — môžeme úchytom vymenovať celý rad epochálnych udalostí tohoto storočia — od Einsteinovej teórie relativity až po súčasné úspechy v dobývaní vesmíru.

No jednako, napriek tomu všetkému ostane toto naše tak prevratné a natoľko významné storočie charakterizované menom Leninovým: menom človeka, ktorý svojim životným dielom vytvoril konkrétny predpoklad pre všetko to obdivuhodné, čo generácie nášho storočia do-

siahli, dosahujú a ešte dosiahnu v najširšom zmysle celého spoločenského pohybu.

Vladimír Iljič Lenin totiž ľudstvu dvadsiateho storočia ukázal a svojou praktickou činnosťou organizátora revolúcie i výstavby socialistického spoločenského poriadku i dokázal, že jediným kľúčom k ďalšiemu vývoju spoločnosti — a to k vývoju adekvátnemu a vzhľadom na dosiahnutý stupeň aj nevyhnutnému — je revolučná zmena triedne-spoločenských vzťahov. Len tak sa mohla tvorba všetkých hodnôt dostať priamo do rúk najproduktívnejšej vrstvy spoločnosti, do rúk najprogresívnejšej spoločenskej triedy — robotníckej triedy. Tedy jedinej a tiež prvej vládnucej triedy v dejinách ľudstva, ktorá je jedine schopná využiť svoje mocenské postavenie na všestranné oslobodenie pracujúceho človeka, na uvoľnenie všetkých jeho tvorivých síl, schopností a kapacít a navyše dať ľudskému tvorivému úsiliu aj jasný ideový zmysel, primeraný bytostne ľudským dimenziám.

Opodstatnenosť tejto koncepcie potvrdil viac ako päťdesiatročný vývoj sveta od Veľkej októbrovej revolúcie podnes. Stačilo by len poukázať na všeobecne známe úspechy prvého socialistického štátu sveta — Zväzu sovietskych socialistických republík — ktorý vďaka Leninovej koncepcii a leninským metódam organizácie a riadenia spoločnosti sa z najzaostalejšej európskej krajiny stal prvoradou svetovou veľmocou s najväčším počtom vysokoškolsky vzdelaných ľudí na svete.

Vplyv a pôsobenie Leninových ideí a ich praktického uskutočnenia v sovietskom spoločenskom usporiadaní podmienil v uplynulých desaťročiach celý rad svetodejných udalostí: definitívny debakel imperializmu v jeho extrémnej podobe fašizmu, vznik svetovej socialistickej sústavy, rozpad koloniálneho systému, hnutie za zrovnoprávnenie obyvateľstva všetkých pia-

tich kontinentov bez ohľadu na rasovú príslušnosť...

Nemožno tiež nevidieť, že aj sociálny pokrok, prejavujúci sa v životnej situácii pracujúcich vo vyspelých kapitalistických štátoch, je odvodeným dôsledkom pôsobenia Leninovho životného diela: Leninove myšlienky inšpirovali po desaťročia cieľavedomý triedny boj pracujúcich týchto krajín — a strach z Leninových ideí nútil a núti vládnuce triedy v nesocialistických štátoch k taktickým ústupkom, čoho výslednicou je relatívny sociálny pokrok, ktorý je reálnym predpokladom rozvoja tvorivých schopností širokých ľudových mas aj vo vyspelých štátoch nesocialistických, a odrážajúci sa v úspešnom rozvoji ekonomiky a vedecko-technickej revolúcie.

Isto nie je náhodné, tobôž bez reálneho významu, konštatovanie UNESCO (organizácia Spojených národov pre výchovu, vzdelanie a kultúru), že Leninove spisy patria k najčastejšie prekladaným a vydávaným knihám na svete.

A napokon i súčasná medzinárodne-politická situácia, charakterizovaná reálnou perspektívou zachovania svetového mieru a existenciou i poslaním Organizácie spojených národov, je v podstate naplnením — hoci dosiaľ ešte veľmi nedokonalým — téz o možnosti mierového spolunažívania štátov s rôznym spoločenským poriadkom, čiže myšlienok, ktoré s ozaž geniálnou predvídavosťou vyslovil Vladimír Iljič Lenin už viac ako pred polstoročím.

Pravda, v tak širokých celospoločenských súvislostiach by sa mohlo zdať, že význam Leninovho životného diela a jeho odkazu možno iba vo všeobecných rovinách aplikovať na relatívne tak úzko vymedzený úsek ľudskej činnosti, akým je zdravotníctvo. No jednako len tomu tak nie je. Veď napríklad jedným z prvých Leninom koncipovaných dekrétov, ktorými sa konštituoval nový spoločenský poriadok v prvom socialistickom štáte sveta, bol dnes už legendárny „Dekrét o zdraví ľudu“. Možno si dnes už ani neuvedomujeme, aký epochálny význam má tento dekrét: Veď týmto dekrétom bol vlastne po prvý raz v dejinách ľudstva mocensko-organizačným opatrením uskutočnený princíp (mimo chodom viacmenej ako utopistické krédo vyslovený už Jánom Ev. Purkyňom), že starostlivosť o zdravie človeka je jednou z povinností organizovanej spoločnosti, je jednou z funkcií štátneho zriadenia — a že prvoradým zmyslom i konečným cieľom tejto starostlivosti je aktívne vytváranie podmienok optimálneho životného prostredia človeka a uvedomelé predchádzanie chorôb a úrazom.

Nie je nijakým eufeminizmom, ak povieme, že Leninom koncipovaný „Dekrét o zdraví ľudu“ predstavuje kvalitatívny prelom v nazeraní na spoločenskú funkciu zdravotníctva a i na poslanie lekára v spoločnosti. Tento prelom sa v priebehu uplynulého polstoročia nekonkretizoval iba v zdravotníckom systéme štátov svetovej socialistickej sústavy, ale čoraz väčšmi sa stáva nástojčivejšou a skoro už samozrejmu požiadavkou aj v celom rade štátov nesocialistických,

predovšetkým v krajinách rozvojových, ale takisto už aj vo vyspelých kapitalistických štátoch. Nie je bez zaujímavosti, že ústava Svetovej zdravotníckej organizácie, ktorej väčšinu členov tvoria dodnes štáty nesocialistické, charakterizuje poslanie zdravotníckeho povolania a zmysel svojej vlastnej existencie identicky s Leninovou koncepciou socialistickej zdravotníckej starostlivosti. Je to len jeden z ďalších dôkazov tej skutočnosti, že Leninove myšlienky si svojou všeobecne platnou spoločenskou logikou kliesnia cestu k uplatneniu a realizácii aj v takom prostredí, kde sa samotné meno tohoto proletárskeho revolucionára len veľmi nerado spomína.

Epochálny význam Leninovho dekrétu o zdraví ľudu má ale ešte aj druhú stránku — **etickú**. Jeho promulgovaním sa totiž razom zmenila aj kvalita etického vzťahu medzi lekárom a pacientom. Oproti dovtedajšiemu všeobecne prijímanému a akosi „samozrejmému“ individualisticko-zmluvnému vzťahu medzi lekárom a chorým vyvstal tu razom nový etický model, zakladajúci vzťah medzi lekárom a spoločnosťou. Tak sa z ideovo degradovaného povolania liečiteľa stalo ideologicky zdôvodnené spoločensky vysoko významné poslanie, charakterizované celkom novým, kvalitatívne vyšším etickým vzťahom vzájomnej zodpovednosti a spolupráce.

Význam Lenina — a v širšom slova zmysle leninizmu — nemožno pochopiteľne vyčerpať v krátkom článku. No i tak z uvedených aspektov vyplýva celkom jasné a neodškriepiteľné konštatovanie, **že žijeme v storočí Leninovom**. Uvedomiť si túto skutočnosť, domyslieť ju a dôsledne premietnuť do všetkých našich životných postojov — to má prvoradý význam pre každého z nás, československých zdravotníkov, a teda i pre nás príslušníkov vojenskej zdravotníckej služby, a ešte v umocnenej miere to platí na generáciu najmladších adeptov zdravotníckej životnej dráhy, ktorí po nej budú kráčať pri najmenej do konca tohoto storočia. Všetci si musíme do všetkých dôsledkov uvedomiť, že miera uplatnenia sa v živote a v našom zdravotníckom povolaní — čiže z hľadiska individuálneho povedané: miera sebarealizácie a z nej vyplývajúceho pocitu životného uspokojenia — je priamo závislá od uvedomenia si zodpovednosti každého z nás voči socialistickej spoločnosti, ktorá nás nielen poveruje významnou úlohou, ale súčasne nám umožňuje jej plnenie v podmienkach optimálnych medziľudských vzťahov. Tedy v podmienkach, aké nám zatiaľ závidia tí najlepší a najušľachtilejší spomedzi našich kolegov, pracujúcich dosiaľ v podmienkach súkromnokapitalistického zriadenia.

Z tohoto poznania zákonito a samozrejme vyplýva aj náš bytostný vzťah k socialistickému spoločenskému poriadku v našej vlasti, náš marxistický svetonázor, naše hodnotiace kritériá pre vývoj medzinárodnej situácie, naše socialistické vlastenectvo i proletársky internacionalizmus, záruka našej súčasnej i budúcej slobodnej existencie vo zväzku socialistických

štátov v čele s ZSSR — ale tak isto aj náš ideologický pohľad na ďalší vývoj lekárskej vedy. Ešte dlho sa budeme môcť, ale i musieť od Lenina mnohému učiť: Veď Lenin je nám — a práve nám zdravotníkom — priezračne čírym príkladom človeka, ktorý veľkosťou svojej osobnosti — čiže rýdzosťou svojho ľudského charakteru i ozajstnou hĺbkou svojej vzdelanosti — vedel jedinečne spájať v harmonický celok prvoradý záujem kolektívu s úprimným pochopením pre individuálne záujmy a potreby každého jednotlivca, vedel spájať nekompromisne triednu revolučnosť s láskou k človeku a s úctou ku všetkému, čo kedy človek hodnotného vytvoril. V tom práve spočívala podstata nefalšovaného humanizmu — humanizmu Leninovho, humanizmu naozaj socialistického.

* * *

V tomto roku oslávi celý pokrokový svet 100. výročie narodenia muža, ktorý svojim životným dielom vtisol nezmazateľnú pečať celému nášmu dvadsiatemu storočiu. My, príslušníci generácií žijúcich v tomto storočí, ktoré s hrdosťou nazývame storočím Leninovým, si na prahu tohto aj inakšie významného a jubilejného roka predovšetkým musíme uvedomiť, že akákoľvek formálnosť či samoučelnosť sa bytostne prieči zmyslu a odkazu Leninovho diela. Preto i náš prístup k tohoročným oslavám 100. jubilea narodenia V. I. Lenina musí byť leninský — to značí vecný a tvorivý. Jubileum Leninovej storočnice sa preto musí pre nás stať príležitosťou k veľmi konkrétnemu, úprimnému a poctivému zamysleniu sa nad tým, akými činmi a akými konkrétnymi životnými zástojmi prakticky, neformálne, nepateticky, ale zato jednoznačne sa prihlásime k Leninovmu odkazu, ako tento jeho odkaz budeme v konkrétnych podmienkach našej epochy a nášho spoločenského poslania plniť.

Vychodiac z povedaného treba sa nám zamysleť, ako a čím môžeme my, príslušníci vojenskej zdravotníckej služby, dokumentovať, že sa právom chceme nazývať leninovcami, že sa vedome a hrdo hlásime k odkazu Vladimíra Iljiča Lenina? Pokúsme sa odpovedať na túto otázku analýzou jej podstaty:

1. Hlásiť sa k odkazu V. I. Lenina — to logicky a v prvom rade znamená podstatu tohoto odkazu **poznať**. A to poznať nie frázovito, ale dôsledne a dôkladne. To predovšetkým znamená jeho dielo študovať, no nie ako učebnicu, ale ako zdroj myšlienok a impulzov, ktorých tvorivou aplikáciou môžeme spoľahlivo riešiť celý rad otázok a problémov, pred aké nás neraz stavia i náš každodenný život. Ak sa v súčasnosti i v nám dohľadnej budúcnosti chceme vedieť správne orientovať, musíme sa predovšetkým naučiť využívať dielo Leninovo ako spoľah-

livý kompas, pomocou ktorého sa bezpečne vyhneme úskaliam ideových zmätkov i zamúteným krútnavám všelijakých spodných prúdov — či už potmehúdskeho revizionizmu, alebo krátkozrakého, pohodlnícky utilitaristického, no o to nebezpečnejšieho oportunizmu.

2. V. I. Lenin často svojím spolupracovníkom zdôrazňoval, že každý vzdelaný marxista musí byť súčasne vychovávateľom, učiteľom a politickým vedúcim. Čo značí táto Leninova rada konkrétne teraz pre nás, príslušníkov vojenskej zdravotníckej služby? Odpoveď je opäť veľmi konkrétna i jednoznačná: Znamená to poznať uznesenia Ústredného výboru KSČS, snažiť sa autenticky pochopiť ich význam a zámer — a premyslene bojovať za ich dôslednú realizáciu. Inakšie povedané: pomáhať Komunistickej strane Československa v boji za zvýšenie spoločenskej uvedomelosti a občiansko-politickej zodpovednosti všetkých príslušníkov našej armády a i celej našej spoločnosti a integrovať každodennú prácu, všetku činnosť a úsilie za splnenie naliehavých úloh, ktoré v našich podmienkach konkrétne vytyčujú plány a výcvikové dokumenty na r. 1970.

3. Už bola reč o socialistickom Leninovom humanizme, ktorý okrem iného spočíva v organic-kom súlade medzi záujmom kolektívu a pochopením pre potreby jednotlivca. Vychádzajúc teda z Leninovho príkladu a z etických postulátov socialistického humanizmu budeme i svoje poslanie vojenských lekárov chápať jednoznačne ako službu kolektívu a pomoc každému príslušníkovi tohoto kolektívu. V duchu Leninovho humanizmu podriadieme tejto spoločenskej požiadavke i svoje individuálne záujmy — lebo ani v najmenšom nemôžeme už pochybovať o tom, že každý z nás môže svoje osobné sebarealizovanie, a teda i svoje ľudské šťastie, nájsť iba v šťastí kolektívu, v prosperite našej socialistickej spoločnosti, v ktorej žijeme.

4. A napokon každý náš počín, naša každodenná práca — či už na ambulanciách alebo pri lôžku chorého, rovnako ako i v našej organizátorskej a riadiacej práci — musí byť hlboko preniknutá skutočným socialistickým humanizmom — Leninovým humanizmom, onou jemu tak vlastnou veľkou láskou k človeku. A v tom je práve etická hodnota onoho kvalitatívne vyššieho medziľudského vzťahu lekára a pacienta.

Nech teda vskutku veľký ideový odkaz Vladimíra Iljiča Lenina nájde svoj konkrétny výraz v našej každodennej práci, ako i v našich socialistických záväzkoch, ktorými chceme dôstojne pozdraviť 25. výročie oslobodenia Československa Sovietskou armádou. Ak tomu tak bude, potom budúce generácie budú môcť o nás hovoriť s hrdosťou ako o generácii, ktorá bola na výške svojej doby a ktorá bola hodná byť jednou z generácií storočia Leninovho...